

Дзіяна ШАНТАР,

загадчык аддзела навукова-асветніцкай работы
Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

УЛАДЗІМІР САДЗІН – МАСТАК, ПАДАРОЖНІК, ПЕДАГОГ

ДА 100-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ

19 сакавіка 2024 г. споўнілася 100 гадоў з дня нараджэння выдатнага мастака, таленавітага педагога, заслужанага работніка культуры БССР, члена Беларускага саюза мастакоў, ганаровага грамадзяніна Слуцкага раёна Уладзіміра Сцяпанавіча Садзіна.

Ён нарадзіўся ў вёсцы Чыркова Лунінскага раёна Пензенскай вобласці. Яшчэ ў школьныя гады браў удзел у конкурсах, якія праводзілі газеты “Колхозные ребята”, “Пионерская правда”, дасылаў малюнкi ва Усесаюзны дом эстэтычнага выхавання дзяцей. Потым быў фронт. Але і на вайне ён працягваў маляваць пейзажы, партрэты, карыкатуры, супрацоўнічаў з армейскай газетай “Гвардеец”. Таварышы па службе адпраўлялі родным партрэты замест фотаздымкаў у лістах-трыкутніках. Жывыя алоўкавыя замалёўкі “Палонныя немцы. Кёнігсберг. 1945”, “Медсястра. Пілау. 1945” і іншыя франтавыя працы мастака знаходзяцца ў фондах Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Уладзімір Садзін удзельнічаў у вызваленні Беларусі, Украіны, штурмаваў Кёнігсберг і Пілау. Уганараваны баявымі ўзнагародамі – ордэнамі Чырвонай Зоркі і Ай-

чыннай вайны, медалямі “За адвагу”, “За ўзяцце Кёнігсберга”. У 1945 г., адразу пасля дэмабілізацыі, прыехаў у Слуцк, які стаў яго другой радзімай.

Пасля вайны У. Садзін з асаблівай шчырасцю і цеплынёй пісаў эцюды, прысвечаныя Слуцчыне, Падмаскоўю, Закарпаццю, Крыму. У гэтых маляўнічых палотнах няма і намёку на разруху, страты і перажытае гора ў гады вайны, ёсць толькі любаванне прыгажосцю прыроды. На працягу ўсяго жыцця мастака прырода заставалася для яго невычэрпнай крыніцай натхнення. У адным з інтэрв’ю ў 2006 г. Уладзімір Сцяпанавіч гаварыў: «Прыроду люблю пісаць у любую пару года. Тое, што ты пішаш, павінна захапляць: захад, світанак, фарбы, якія ты бачыш. Калі ў Рубенса спыталі, як яму ўдалося стварыць шэдэўр, ён адказаў: “Маім пэндзлем вадзіла любоў”. Можна, і гучна, але, калі б у мяне не было гэтага пачуцця павагі да мастацтва, я б не займаўся творчасцю».

Уладзімір Садзін марыў аб прафесійнай мастацкай адукацыі. Ён перапісваўся з рускім савецкім графікам, мастацтвазнаўцам, акадэмікам Акадэміі мастацтваў СССР, народным мастаком СССР У. Фаворскім, дасканалы вывучаў тэхніку гравюры. Актыўная падтрымка і кансультацыі вядомых майстроў М. Жукава, Ю. Няпрынцава і іншых паўплывалі на станаўленне У. Садзіна як бліскучага графіка, сапраўднага майстра лінагравюры. У 1953 г. ён закончыў Завочны народны ўніверсітэт мастацтваў (Масква)¹. А ўжо з 1960 г. яго гравюры экспанаваліся на ўсіх рэспубліканскіх і ўсесаюзных выставах.

Лінагравюры У. Садзіна закупіў і Дзяржаўны мастацкі музей БССР (“Лебедзі ляцяць”, “Раніца ў Белавежскай пушчы”, “Казулі”, “Жураўліная горка”, “Разбуджаны край” і інш.). Сёння ў калекцыі беларускай тыражнай графікі Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

Уладзімір Садзін. Казулі. Белавежская пушча. 1960 г.

¹ Завочны народны ўніверсітэт мастацтваў – навучальная ўстанова, якая займаецца мастацка-адукацыйнай дзейнасцю ў сферы дадатковай адукацыі, а таксама дабрачыннай і культурна-асветніцкай працай. Знаходзіцца ў Маскве. Універсітэт створаны на базе завочных курсаў для ахвотных вучыцца маляванню, арганізаваных у 1934 г. пры Цэнтральным доме народнай творчасці імя Н. К. Крупскай, які існаваў з 1915 г. У 1960 г. курсы перайменаваны ў Дзяржаўны завочны народны ўніверсітэт мастацтваў.

захоўваецца 91 твор У. Садзіна (час паступлення ў фонд – 1960–1980 гг.).

Мастак дэманстраваў бліскучае майстэрства валодання малюнкам, уменне перадаць у чорна-белай гравюры мноства адценняў – ад глыбокага чорнага, графітавага да серабрыста-шэрага. Але асабліва ярка выявіўся творчы індывідуальны почырк графіка ў індустрыяльных пейзажах. Трапнасць кампазіцыйнага рашэння, строгая дакладнасць малюнка, выразнасць і дынаміка – усё гэта стварае асаблівую атмасферу ўспрымання вобраза чалавека – героя працы. Подзвіг геологаў, шахцёраў, нафтавікоў натхніў майстра на стварэнне серыі лінагравюр “Беларусь індустрыяльная” (“Салігорск будуюцца”, “Дарога на Салігорскі калійны камбінат”, “Ракетныя катары”, “Лукомская ДРЭС”, “Гродзенскі хімзавод” і інш.). У 1964 г. пасля паездкі па Сібіры з’явіўся цыкл “Сібір” з запамінальнымі працамі “Горныя кедры”, “Енісей”, “На тайговай рацэ”. “Сібірскія” гравюры ўражваюць сілай і магутнасцю чалавека, які пакарае велічную прыроду. Каля 15 лінагравюр увайшлі ў серыю, прысвечаную будаўніцтву БАМа. Уладзімір Садзін не раз падкрэсліваў, што індустрыяльная графіка – адна з яго любімых тэм. Часта яго працы размяшчаліся на першай старонцы нядзельнага дадатку да газеты “Известия”, многія друкаваліся ў нямецкіх, фінскіх ды іншых замежных ілюстраваных часопісах.

Графіка У. Садзіна заўсёды глыбока змястоўная і эмацыйная, непарыўна звязана з жыццём. Ён увесь час адточваў свае навыкі і эксперыментываў. Наведаўшы гарады Залатога кальца Расіі, на аснове натуральных замалёвак і эцюдаў стварыў серыю твораў “Помнікі старажытнага дойлідства” ў тэхніцы манатыпіі. У працах гэтай серыі мастак захаваў веліч і непаўторную прыгажосць, самабытнасць архітэктурных помнікаў Русі. Пасля паездкі па Крыме з’явіліся цудоўныя фактурныя маляўнічыя пейзажы “Гурзуф”, “Крым. Артэк”, “Мора ў сонечны дзень”, якія зачароўваюць гармоніяй фарбаў паўднёвай прыроды.

Уладзімір Садзін з тых творчых асоб, якія заўсёды імкнуліся да самаўдасканалення, навучання і развіцця. Яму была блізкая фраза “Падарожжа, як самая вялікая і сур’ёзная навука, дапамагае нам зноў здабыць сябе” А. Камю. Як члену Саюза мастакоў БССР Уладзіміру Сцяпанавічу пашчасціла наведаць шэраг краін у складзе дэлегацый і спецыяльных турыстычных груп у 1970 – пачатку 1990-х гг. Вынікам гэтых вандровак сталі выдатныя графічныя серыі пра далёкія краіны – ФРГ, Японію, Індыю, Балгарыю, В’етнам, ЗША, Данію, Галандыю, Францыю, Італію, Егіпет.

Уладзімір
Садзін.
Раніца
ў Белаўежскай
пушчы. 1963 г.

У графічных лістах, такіх жывых і яркіх, розных па стылі і тэхніцы, ёсць галоўная адметнасць, якая іх аб’ядноўвае. У гэтых творах заўважаем не толькі зразумелае любому турысту імкненне зафіксаваць уражанні ад убачанага, але і эмацыйны складнік эпізоду, жаданне падзяліцца асабістым стаўленнем праз выяву. Мастак адлюстроўваў гарадскія пейзажы, каларыт мясцовай прыроды, пышнасць архітэктуры, нацыянальную культуру, а таксама рабіў замалёўкі экспазіцый найбуйнейшых замежных музеяў, здзіўляючы суайчыннікаў актуальнымі на той час тэндэнцыямі ў мастацтве. Нярэдка героямі яго твораў станавіліся звычайныя людзі, вобразы якіх дазвалялі адчуць асаблівасці культуры розных краін. Як правіла, пасля вяртання ў родны Слуцк ён ладзіў выставы, якія прыадчынялі заслону малавядомага замежжа.

Нацыянальны мастацкі музей у 2022 г. наладзіў выставу “Уладзімір Садзін. Мастацтва падарожнічаць”, дзе экспанавалася больш за 50 графічных прац, сувеніры, кнігі, асабістыя рэчы мастака-вандроўніка. Графічныя лісты, якія

Каляровыя ілюстрацыі
даступны па qr-кодзе.

Уладзімір Садзін. Слуцкая электрападстанцыя. 1975 г.

належаць дачцэ Уладзіміра Сцяпанавіча, былі практычна не вядомыя шырокаму колу гледачоў і выклікалі вялікую цікавасць сучаснай публікі.

Часта ў паездках У. Садзін сустракаўся з выбітнымі людзьмі, якія паўплывалі на яго далейшую працу: у Доме творчасці ў Сочы працаваў з амерыканскім мастаком Рокуэлам Кентам, у Бангалоры яму пашчасціла пазнаёміцца і пагутарыць з рускім і індыйскім мастаком, грамадскім дзеячам Святаславам Рэрыхам. Апошні шмат расказваў пра выхаванне і навучанне дзя-

Уладзімір Садзін. Гродзенскі хімзавод. 1973 г.

цей гісторыі мастацтваў і творчасці, што падрабязна запісана ў дзённіках Уладзіміра Сцяпанавіча, бо адной з галоўных спраў яго жыцця была дзіцячая студыя выяўленчага мастацтва.

Яшчэ ў 1966 г. пры слуцкім Доме піянераў У. Садзін адкрыў гурток выяўленчага мастацтва, які ў хуткім часе стаў студыяй, дзе дзеці асвойвалі тэхнікі працы алоўкам, тушшу, акварэллю, алейнымі фарбамі. Часта з падарожжаў настаўнік прывозіў альбомы вядомых мастакоў, якіх не было ў СССР. У 1981 г. студыя атрымала званне народнай. Уладзімір Сцяпанавіч выгадаваў цэлую плеяду яркіх мастакоў, якія зрабілі значны ўнёсак у развіццё беларускага мастацтва: братоў Уладзіміра і Міхаіла Басалыгаў, Георгія Скрыпнічэнку, Уладзіміра Голуба, Уладзіміра Акулава, Уладзіміра Суздальцава, Ігара Ціткоўскага, Аляксандра Рубца і іншых.

Уладзімір Басалыга ўспамінаў: “Я добра памятаю нашы заняткі ў студыі Уладзіміра Сцяпанавіча. Гэта было ў пасляваенны радасны і цяжкі час. Краіна падымалася з руін. Не хапала адзення, хлеба, але з якой радасцю пасля школы мы беглі ў студыю. Настаўнік вазіў нас на эцюды ў Крым, Закарпацце, па Расіі. Мы абышлі самыя прыгожыя куткі Слуцчыны, з эцюднікамі ездзілі літаральна па ўсёй Беларусі. У нас, хлопчукоў, была цудоўная кампанія, разам мы гулялі ў футбол, малявалі. Для шмат каго з нас ён быў за бацьку, бо з той вайны многія з нас, студыйцаў, былі сіротамі...”

Уладзімір Садзін – чалавек самабытнага таленту, вялізнай працавітасці, падзвіжніцтва. На працягу ўсяго жыцця актыўна працаваў і падарожнічаў, выканаў больш за тысячу твораў, удзельнічаў у розных рэспубліканскіх і замежных выставах. Многія з яго прац знаходзяцца ў прыватных калекцыях і ў музеях Беларусі, ЗША, В’етнама, Расіі, Казахстана, Японіі, Германіі, Англіі, Ірландыі і іншых краін. Імя майстра носіць мастацкая галерэя ў Слуцку, якая з’яўляецца філіялам Слуцкага краязнаўчага музея. 23 лютага 2010 г. Уладзіміра Садзіна не стала. Але засталася багатая спадчына таленавітага мастака, захопленнага падарожніка і выдатнага педагога.

Спіс літаратуры

1. Каталог выставкі работ Влaдaмaкpa Стeпaнoвaчa Сaдaнa. Слyцк, 1964. – Мaнк : Пoльмa, 1964. – 8 с., [10] л. ил.
2. Каталог выставкі работ Влaдaмaкpa Сaдaнa. Грaфaкa. Слyцк, 1987. – Мaнк : Бeлaрyсь, 1987. – 74 с., ил.
3. Художник, чьей кистью водит любовь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.sb.by/articles/khudozhnik-chey-kistyuvodit-lyubov.html/>. – Дaтa дoстyпa: 25.02.2024.